

Borde jag inte ha sett krisen komma?

Så här skriver jag i boken (sid 261-262) om den frågan.

”Man kan tycka att jag kan ta lätt på den frågan eftersom ingen i det finansiella Sveriges etablissemang förutsåg krisen. Ingen bankchef, ingen fastighetsvärderare, ingen tjänsteman i Bankspektionen eller Riksbanken, ingen nationalekonom, ingen fastighetsekonom, ingen journalist, ingen politiker, hade före hösten 1990 öppet och klart sagt ifrån att den kommersiella fastighetsmarknaden i Sverige var på väg in i en bubbla som när som helst kunde spricka. En av de mest avslöjande dokumenten är anteckningarna om vad som sades vid Bankmötet, affärsbankernas årliga manifestation, den 24 oktober 1990, på dagen en månad efter ”den svarta måndagen”. Den allmänna uppfattningen bland bankcheferna är att någon allvarlig bankkris som den i Norge knappast kommer att drabba Sverige, på sin höjd får vi ”...en liten släng av den norska sjukan”. (”De svenska bankerna inför 90-talet”, 1990, Svenska Bankföreningen.) Och att det skulle röra sig om en kris som skulle komma att få det svenska banksystemet att skaka i sina grundvalar, det förstod de flesta inte förrän långt senare, in på våren 1992, ett och ett halvt år efter ”den svarta måndagen”.

Det som stör mig är att jag inte kunde min ekonomiska historia bättre. Det var först någon gång under 1992 – under arbetet med *Bankkrisen inifrån* – som jag lärde mig om 1920-talets svenska bankkris. Det borde jag ha gjort långt tidigare, då hade jag förstått att tillgångspriser som med krediter som bränsle stiger mycket och snabbt, också kan komma ner lika mycket och lika snabbt. Och jag hade, om jag läst uppmärksamt, nästan fått ett facit till vad som skulle komma att hända med de svenska bankerna under 90-talskrisen.

Nu hade det inte spelat någon roll för Första Sparbanken om jag hade haft den kunskapen. Det skulle i praktiken ha varit omöjligt för en bank-VD – hur kunnig han eller hon än skulle ha varit om uppspelet till 1920-talets bankkris – att till exempel 1988 eller 1989, mitt i den euforiska yran, säga till sin kreditorganisation, och till sin styrelse: ”Jag anser att banken ska sluta ge krediter mot säkerhet i kommersiella fastigheter. Det finns risk för stora prisfall, det var vad som hände under 1920-talskrisen. Jag tycker mig se paralleller.” Styrelsen skulle ha ställt sig frågande. Kunder som ville göra affärer med kommersiella fastigheter, och de var vid den tiden många, skulle ha hotat att gå till en annan bank. Och det skulle ha kommit tusen motargument från den egna personalen som ville göra affärer, och tjäna pengar åt banken. Det här fenomenet kallas numera: ”Så länge musiken spelar måste man dansa”-syndromet (efter att Charles Prince år 2007, då VD för amerikanska Citibank, med just det uttrycket försvarade varför banken fortsatte sin utlåning trots en oro inför framtiden på finansmarknaden).”